

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра моніторингу довкілля та природокористування

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

“ _____ ” _____ 20__ р.

Робоча програма навчальної дисципліни

**НАУКОВА, ОСВІТНЯ І РЕКРЕАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ЗАПОВІДНИХ
ТЕРИТОРІЯХ**

(назва навчальної дисципліни)

спеціальність (напрямок) 101 Екологія

спеціалізація Заповідна справа

факультет екологічний факультет

2018 / 2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету (інституту, центру)

“31” серпня 2018 року, протокол №15

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: (вказати авторів, їхні наукові ступені, вчені звання та посади)

Максименко Н. В., д.геогр.н., доцент, професор кафедри моніторингу довкілля та природокористування

Залюбовська О. В. к.геогр.н., доцент кафедри моніторингу довкілля та природокористування

Програму схвалено на засіданні кафедри моніторингу довкілля та природокористування

Протокол №14 від “30” серпня 2018 року

Завідувач кафедри моніторингу довкілля та природокористування

(підпис) Максименко Н. В.
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією екологічного факультету

Протокол від «31» серпня 2018 року, протокол № 8

Голова методичної комісії екологічного факультету

(підпис) Максименко Н.В.
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Наукова і освітня діяльність в заповідних територіях» складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки

магістр

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності (напряму) 101 «Екологія»

спеціалізації «Заповідна справа»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Сформувати знання з організації наукових досліджень в заповідниках та проведення виховної і освітньої роботи на заповідних територіях.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

- навчити роботі з усіма верствами населення для забезпечення принципу безперервності екологічної освіти та виховання..

1.3. Кількість кредитів – 3

1.4. Загальна кількість годин – 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
3 -й	3-й
Лекції	
16 год.	4 год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	4 год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
58 год.	82 год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання

Студенти мають набути таких компетентностей:

1. Знати правила організації наукових досліджень в заповідниках.
2. Розробляти Типові програми наукового напряму, обговорення їх на всеросійських і регіональних конференціях.

3. Вести Літопис природи, як обов'язкову форму спостережень.
4. Володіти особливостями роботи з усіма верствами населення для забезпечення принципу безперервності екологічної освіти та виховання.
5. Усвідомлювати важливість напрямку еколого-освітньої діяльності - роботи з дітьми.
6. Формувати лабораторну частину, її спеціальне наукове устаткування, службові приміщення, житловий фонд, транспортні засоби, наукові бібліотеки, музеї в природі і наукові колекції.
7. Організувати наукові дослідження в заповідниках.
8. Привернути увагу до цих питань відомств, що прямо відповідають за їх діяльність і наукової громадськості країни.
9. Уніфікувати наукові програми досліджень на територіях природно-заповідного фонду.
10. Працювати з усіма верствами населення для забезпечення принципу безперервності екологічної освіти та виховання.
11. Формувати усвідомлення єдності людини і природи, живого і неживого не через абстрактні поняття, а через живе сприйняття навколишнього світу в конкретному регіоні та на визначеній ділянці рідного краю, природно-заповідній території.
12. Формувати в процесі виховання особистої відповідальності за стан охорони природи, відродження традиційно мудрого відношення українського народу до невиснажливого використання природних ресурсів.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Науково-дослідна частина заповідної справи і її складові.

Тема 1. Лабораторна частина, її спеціальне наукове устаткування, службові приміщення, житловий фонд, транспортні засоби, наукові бібліотеки, музеї в природі і наукові колекції.

Тема 2. Організація наукових досліджень в заповідниках, увага до цих питань відомств, що прямо відповідають за їх діяльність і наукової громадськості країни.

Тема 3. Уніфікація наукових програм. Типові програми наукового напрямку, обговорення їх на всеросійських і регіональних конференціях.

Тема 4. Літопис природи, як обов'язкова форма спостережень. Їх цілі і завдання. Напрями : динаміка змін чисельності тварин, спостереження над фенологією, плодоносінням, рідкісними видами, унікальними явищами природи і так далі.

Розділ 2. Освітня роль територій, що охороняються

Тема 1. Робота з усіма верствами населення для забезпечення принципу безперервності екологічної освіти та виховання.

Тема 2. Формування усвідомлення єдності людини і природи, живого і неживого не через абстрактні поняття, а через живе сприйняття навколишнього світу в конкретному регіоні та на визначеній ділянці рідного краю, природно-заповідній території.

Тема 3. Формування в процесі виховання особистої відповідальності за стан охорони природи, відродження традиційно мудрого відношення українського народу до невиснажливого використання природних ресурсів.

Тема 4. Форми і методи роботи з дітьми. Важливість напрямку еколого-освітньої діяльності - роботи з дітьми. Екологічні екскурсії та інші форми активної роботи з школярами та дошкільнятами, що орієнтовані на певний вік дитини.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5		7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Науково-дослідна частина заповідної справи і її складові.												
Тема 1. Лабораторна частина.	11	2	2			7	11	2	2			10
Тема 2. Організація наукових досліджень.	11	2	2			7	11					10
Тема 3. Уніфікація наукових програм.	11	2	2			7	11					10
Тема 4. Літопис природи, як обов'язкова форма спостережень.	12	2	2			8	12					11
<i>Разом за розділом 1</i>	<i>45</i>	<i>8</i>	<i>8</i>			<i>29</i>	<i>45</i>	<i>2</i>	<i>2</i>			<i>41</i>
Розділ 2. Освітня роль територій, що охороняються												
Тема 1. Робота з усіма верствами населення	12	2	2			8	12	1	1			10
Тема 2. Формування усвідомлення єдності людини і природи	11	2	2			7	11					10
Тема 3. Формування в процесі виховання особистої відповідальності за стан охорони природи	11	2	2			7	11	1	1			11
Тема 4. Форми і методи роботи з дітьми.	11	2	2			7	11					10
<i>Разом за розділом 2</i>	<i>45</i>	<i>8</i>	<i>8</i>			<i>29</i>	<i>45</i>	<i>2</i>	<i>2</i>			<i>41</i>
УУсього годин	90	16	16			58	90	4	4			134

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Організація наукових досліджень в заповідниках.	2
2	Літопис природи, як обов'язкова форма спостережень. Їх цілі і завдання.	4
3	Проведення дослідження динаміки змін чисельності тварин, спостереження над фенологією, плодоносінням, рідкісними видами, унікальними явищами природи і так далі	4
4	Розробка виховного заходу для дітей.	4
5	Формування в процесі виховання особистої відповідальності за стан охорони природи, відродження традиційно мудрого відношення українського народу до невиснажливого використання природних ресурсів.	2
	Всього	16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Типові програми наукового напрямку, обговорення їх на всеросійських і регіональних конференціях. Уніфікація наукових програм. (робота з літературними джерелами)	29
2	Формування усвідомлення єдності людини і природи, живого і неживого не через абстрактні поняття, а через живе сприйняття навколишнього світу в конкретному регіоні та на визначеній ділянці рідного краю, природно-заповідній території. (робота з літературними та інтернет-джерелами)	29

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено

7. Методи контролю

В процесі вивчення дисципліни використовуються наступні контролю: поточний протягом семестру; приймання індивідуальних завдань (контрольних робіт, передбачених навчальним планом).

Поточний контроль проводиться науково-педагогічним працівником у формі усного опитування або письмового контролю на практичних заняттях та лекціях. Можливо проведення поточного контролю у формі колоквіуму, комп'ютерного тестування.

Виконання практичних, контрольних робіт оцінюються в балах, які потім додаються і переводяться в оцінку за національною та міжнародною системами відповідно до критеріїв, прийнятих в університеті.

8. Схема нарахування балів

Приклад для підсумкового семестрового контролю при проведенні залікової роботи

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання			Сума
Розділ 1	Розділ 2	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	
30	30	40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Грищенко Ю.М. Основи заповідної справи: Навч. посібник.- Рівне: РДТУ, 2000.- 239 с.
2. Методи геоекологічних досліджень: Навч. посібник./ За ред. М.М.Гродзинського, П.Г.Тищенка.- К.: ВЦ “Київський ун-т”, 1999.- 243 с.
3. Люкшин В.С., Камзист Ш.С., Коваленко А.В. Методика геолого-экологических исследований.- К., 1996.

Допоміжна література

1. Гродзинський М.Д. Основи ландшафтної екології: Підручник.- К.: Либідь, 1993.- 224 с.
2. Гуцуляк В.М. Геохімія ландшафту: Навч. посібник.- Чернівці: Рута, 1994.- 82 с.
3. Гуцуляк В.М. Ландшафтна екологія: Геохімічний аспект: Навч. посібник.- Чернівці: Рута, 2002.- 272 с.
4. Гуцуляк В.М. Основи ландшафтознавства: Навч. посібник.- К.: НМК ВО, 1992.- 60 с.
5. Малишева Л.М. Геохімія ландшафтів: Навч. посібник.- К.: Либідь, 2000.- 472 с.
6. Руденко В.П. Географія природно-ресурсного потенціалу України. У 3-х частинах: Підручник.- К.: “К.-М. Академія”, 1999.- 568 с.
7. Адаменко О.М. Основы экологической геологии.- К., 1995.- 211 с.
8. Барановський В.А. Екологічна географія і екологічна картографія.- К.: Фітосоціоцентр, 2001.- 252 с.
9. Боков В.А. и др. Геоэкология: научно-методическая книга по экологии.- Симферополь, 1996.
10. Вернадський В.І. Вибрані твори.- К.: Наук.думка, 1969.
11. Волошин І.М. Ландшафтно-екологічні основи моніторингу.- Львів: Простір, 1998.- 356 с.
12. Екологічне законодавство України: Зб.норм.актів./ відп. ред. Засць І.О.- К., 2001.
13. Конвенція про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі.- Міністерство охорони навколишнього та природного середовища та ядерної безпеки України.- К., 1998.- 79 с.
14. Мицкевич Б.Ф., Сушик Ю.Я. Основы ландшафтно-геохимического районирования.- К.: Наукова думка, 1981.- 174 с.
15. Перельман А.И. Геохимия ландшафтов.- М.: Высш.шк., 1975.
16. Почтаренко В.И., Егорова Т.М., Ольшеская Е.И. Геохимия ландшафта и оценка состояния окружающей среды.- К.: Знание, 1991.

17. Руденко Л.Г. та ін. Еколого-географічні дослідження території України.- К.: Наукова думка, 1990.- 32 с.
18. Техногенные потоки вещества в ландшафте и состояние экосистем./ Под ред. Глазовской М.А.- М.: Наука, 1981.
19. Журнал «Заповідна справа в Україні».- щорічник.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне

Електронні версії лекційних та роздаткових матеріалів.